

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК ЛІНГВОДИДАКТИЧНА ПРОБЛЕМА

Магдич Тетяна Павлівна

*аспірантка, Житомирський державний університет імені Івана
Франка, magdichtet.5@gmail.com*

Методи навчання української мови в старшій школі варто спрямовувати на формування не лише предметної компетентності, а й на засвоєння метапредметних умінь, бо останні відповідають тим діям, що забезпечують реалізацію навчальної діяльності з української мови в реальному житті незалежно від обраної професії.

Науковці, що зробили вагомий внесок у становлення сучасної лінгводидактики, сьогодні продовжують активно розвивати теорії й практики навчання української мови: Н. Бондаренко, М. Вашуленко, Н. Голуб, О. Горошкіна, Т. Донченко, О. Караман, С. Караман, К. Климова, Г. Корицька, О. Кучерук, Л. Мамчур, В. Новосьолова, С. Омельчук, М. Пентелюк, Т. Симоненко, І. Хом'як, Г. Шелехова та багато інших. Значними та базовими положеннями методики української мови є напрацювання О. Біляєва.

О. Кучерук зауважила: «моделювання системи методів навчання української мови насамперед передбачає обґрунтування основ проектування цієї системи та визначення особливостей її з урахуванням специфічних цільових напрямів мовної освіти і в цій площині потрібно зосередити увагу на тому, які специфічні компетентності учня мають бути сформовані засобами української мови як навчального предмета [4, с. 141].

Погоджуємося із думкою Н. Голуб про те, що «компетентнісно орієнтована методика зосереджує зусилля на способах мислення (креативність, критичне мислення, уміння розв'язувати проблеми й формулювати власні судження), способах роботи (спілкування і співпраця), інструментах для роботи (потенціал новітніх технологій), здатності жити в багатогранному світі й виконувати роль активних і відповідальних громадян» [2, с. 5]. Ефективними методами формування громадянської компетентності, на нашу думку, є методи

розвитку критичного мислення. Критичне мислення є основою й інформаційно-медійної грамотності учнівської молоді, адже громадянин повинен вміти сформулювати власну думку, висловити власну позицію щодо суспільно-політичної проблеми, повинен вміти відрізнити достовірну інформацію від маніпуляцій тощо.

Н. Бондаренко, С. Косянчук пропонують методи формування громадянської культури старшокласників: пошукові методи; інтерактивне навчання; робота з електронними носіями та інтернетом; методи, що сприяють мотивації, творчій, пізнавальній та мовленнєвій активності; доцільно створювати на уроці проблемні ситуації, що стимулюватимуть в учнів потребу доводити свою думку, аргументувати та переконувати [1, с. 87].

У Концепції навчання української мови учнів ліцею автори орієнтують на практичні методи, а саме: ситуаційний, метод проектів, вправи, діалогічної взаємодії, метод гри та ін. Мовний матеріал учні повинні засвоювати як інструмент думки, адже комунікативний зміст формується у процесі мовленнєво-мисленнєвої діяльності. Сприятливою для цих процесів є робота з текстом і різні варіанти роботи з проблемою [3, с.29].

Пріоритетними напрямками виховання на мовній основі має бути ціннісне ставлення до себе, до сім'ї, до родини, до кожної людини, до суспільства й держави, до української мови. Тому змістом уроку може бути все, пов'язане з сучасною Україною, обстоюванням її цінностей, основними з-поміж яких є мова і незалежність. [1, с. 88]. Беззаперечно, ми погоджуємося з думкою більшості науковців, що найефективнішим методом комплексного формування як ключових, так і предметних компетентностей є робота з текстом. Системна робота з текстом дає можливість не тільки розвинути мовленнєві вміння та навички, а й формувати систему цінностей, мотивувати, розвивати емоційну сферу особистості. Привернути увагу старшокласників до важливих суспільних проблем допомагають запитання та завдання до тексту.

Метод виконання комплексного завдання до тексту (читання, обговорення, робота зі змістом, висловлення власної позиції учнів щодо порушеної в тексті проблеми, створення власного тексту) допоможуть учням «оволодіти системою мовних знаків як способом

кодування думки» [4, с. 263]. Така комплексна робота над текстом реалізує навчально-пізнавальну, розвивальну та виховну мету тексту.

Отже, методика формування громадянської компетентності учнів ліцею в процесі навчання української мови, повинна базуватися на комунікативних, текстоцентричних методах, методах розвитку критичного та креативного мислення, проблемно-ситуаційних та рефлексійних методах.

Список використаних джерел

1. Бондаренко Н., Косянчук С. Дидактичні та методичні засади сучасного уроку української мови в старшій школі. *Гуманітарний вісник Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка*. 2017. Вип. 1. С. 80–89.
2. Голуб Н. Б. До проблеми формування громадянської компетентності в учнів ліцею на уроках української мови. *Формування громадянської культури в новій українській школі: традиційні та інноваційні практики* : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з онлайн трансляцією, 6-7 червня 2019 р., Суми. URL: <https://sites.google.com/view/professional/educationkaf/діяльністькафедри/ii-всеукраїнська-науково-практична-конференція>.
3. Голуб Н. Б., Горошкіна О. М. Концепція навчання української мови учнів старшої школи / за заг. ред. д-ра пед. наук Н. Б. Голуб. Київ : Педагогічна думка, 2019. С. 56. URL: <https://www.facebook.com/groups/505688203677039/permalink/529055738006952/>.
4. Кучерук О. Система методів навчання української мови в основній школі: теорія і практика : монографія. Житомир: Видавництво ЖДУ імені І. Франка. 2011. 420 с.